
Z uchwały V Zjazdu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

Palestra 12/11(131), 3-10

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z UCHWAŁY V ZJAZDU POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ *

I. Zadania partii w dziedzinie gospodarki

15. Świadczenia społeczne

Podstawowym zadaniem partii w dziedzinie polityki socjalnej jest doprowadzenie do zrównania uprawnień robotników i pracowników umysłowych w zakresie świadczeń socjalnych, a więc do zniesienia pod tym względem ustawowego podziału zatrudnionych na pracowników fizycznych i umysłowych — podziału, który stał się politycznym i społecznym anachronizmem. Zasada ujednoczenia praw pracowniczych powinna zakładać, że uprawnienia wszystkich pracowników poszczególnych działów gospodarki narodowej w poszczególnych gałęziach przemysłu powinny być jednakowe, a różnicowania wynikać mogą przede wszystkim ze stażu pracy.

1. Realizację tej zasady należy rozpocząć od ujednoczenia norm urlopowych, które zarówno dla robotników, jak i dla pracowników umysłowych już pracujących i nowo przystępujących do pracy powinny wynosić:

- po pierwszym roku pracy — 14 dni roboczych,
- po trzech latach pracy — 17 dni roboczych,

---

* Zjazd obradował w dniach od 11 do 16 listopada 1968 r. Z uchwały wybrałem te postanowienia, które w sposób bezpośredni lub pośredni dotyczą adwokatury jako współczynnika wymiaru sprawiedliwości, jako zawodu i jako części inteligencji. Dokonany wybór jest subiektywny i pełne zrozumienie podanych fragmentów uchwały wymaga znajomości pełnego tekstu. Uchwała bowiem stanowi organiczną całość i poszczególne fragmenty wzajemnie się przenikają, uzupełniają i warunkują. Z tych względów podane fragmenty uchwały nie zwalniają czytelnika od obowiązku zapoznania się z całością. Wybrane fragmenty podaję na podstawie tekstu zamieszczonego w „Trybunie Ludu” nr 321 z dnia 21 listopada 1968 r. E. M.

- po sześciu latach pracy — 20 dni roboczych,
- po dziesięciu latach pracy — 26 dni roboczych.

Normy te powinny być uzależnione od stażu pracy, obejmującego również okres nauki. Obok powszechnie jednolitych dla wszystkich pracowników norm urlopowych — zostaną zachowane niektóre odrębne normy, związane ze szczególnym rodzajem pracy.

Nowe, ujednoczone normy urlopowe należy wprowadzać w życie sukcesywnie w ciągu dwóch lat, poczynając od roku 1969. Zrównanie pozostałych praw pracowniczych, a przede wszystkim uprawnień do pobierania świadczeń chorobowych, należy urzeczywistniać sukcesywnie po roku 1970.

Unifikacja praw pracowniczych powinna znaleźć wyraz w nowym prawie pracy, które zostanie przedstawione Sejmowi następnej kadencji. (...)

II. Zadania partii w dziedzinie rozwoju demokracji socjalistycznej

1. Wszechstronny socjalistyczny rozwój naszego kraju dokonuje się w walce klasowej. Siły prawicy społecznej i współdziałające z nimi ugrupowania rewizjonistyczne próbowały w naszym społeczeństwie siać zamęt ideologiczny i dezorientację polityczną, podejmując akcje zmierzające do wywoływania niepokoju i podważania socjalistycznego porządku społecznego. Siły te znajdują inspirację i poparcie ośrodków politycznych i propagandowych międzynarodowej burżuazji. Naturalnym ich sprzymierzeńcem stał się imperialistyczny aparat dywersji ideologicznej i wojny psychologicznej.

Przeciwnicy ustroju socjalistycznego dobrze zdają sobie sprawę z tego, iż socjalizm zakorzenił się w świadomości mas pracujących tak głęboko, że otwarte wystąpienie przeciw jego podstawom społeczno-ekonomicznym jest pozbawione szans. Nie ma też dziś w naszym kraju klas, które mogłyby stanowić trwałą bazę społeczną dla forsowania otwarcie antysocjalistycznego programu. Ponieważ siły reakcji społecznej nie są w stanie wystąpić z takim programem, skrupulatnie ukrywają rzeczywisty sens i cele polityczne swych działań pod osłoną haseł „naprawy socjalizmu” czy „demokratycznego socjalizmu”. Głównym sprzymierzeńcem tych sił antysocjalistycznych i reakcyjnych stał się rewizjonizm.

Rewizjonizm — to zespół pojęć teoretycznych i wynikających z nich praktycznych działań politycznych, stojących w sprzeczności z podstawowymi zasadami marksizmu-leninizmu, osłabiających i rozbrajających

klasę robotniczą oraz jej partię w walce z reakcją, wewnętrznymi i zewnętrznymi wrogami socjalizmu. U podstaw teoretycznych pojęć i politycznej praktyki rewizjonizmu leży ideologia burżuazyjna.

Rewizjoniści podważają zasadę kierowniczej roli klasy robotniczej i jej partii na rzecz wprowadzenia zasady wolnej gry sił politycznych, głoszą, że dyktatura proletariatu w społeczeństwie bez klas antagonicznych — to przeżytek. Zmierzają do zatarcia różnic między demokracją burżuazyjną a socjalistyczną, lansując uzupełnianie demokracji socjalistycznej instytucjami burżuazyjnymi oraz głoszą pokojowe współistnienie w sferze ideologii socjalizmu z kapitalizmem. W naukach ekonomicznych rewizjoniści opowiadają się za likwidacją centralnego planowania socjalistycznego i zastąpieniem go mechanizmami rynkowymi. Usiłując zaszczerpić organizmowi gospodarczemu państwa socjalistycznego obce mu z natury rzeczy części składowe ekonomicznego systemu kapitalizmu, rewizjoniści stwarzają poważne zagrożenie dla ustroju socjalistycznego. W dziedzinie nauk historycznych rewizjoniści dążą do podważenia marksistowskiej oceny historii naszego narodu, usiłują obniżyć wyzwoleniczą rolę rewolucyjnego ruchu komunistycznego i zrehabilitować nurty reakcyjne, oportunistyczne i nacjonalistyczne w życiu politycznym Polski ostatniego półwiecza. Odrzucając klasowe kryteria oceny historycznej roli sił politycznych w naszym kraju, przeciwstawiają oni rewolucyjne dążenia klasy robotniczej interesom narodu i jego walce o niepodległość.

W literaturze i kulturze starają się orientować twórców na wzory współczesnej literatury i kultury burżuazyjnej i tą drogą propagować serwilizm wobec Zachodu. W filozofii i socjologii odrzucają zasady marksizmu-leninizmu lub fałszują je, starając się „twórczo” aktualizować je tezami różnych burżuazyjnych „marksologów” lub nawet jawnych antykomunistów.

Rewizjonizm posiada zaplecze w postaci nawarstwień dawnego, burżuazyjnego sposobu myślenia i stosunku do interesu społecznego w różnych kręgach społeczeństwa, zwłaszcza wywodzących się z licznego niegdyś w naszym kraju drobnomieszczaństwa. Chociaż przeobrażenia socjalistyczne w naszym kraju zlikwidowały antagonistyczne klasy społeczne, w świadomości społecznej dziedzictwo przeszłości historycznej, zwłaszcza okresu burżuazyjno-obszarniczej Polski międzywojennej, nie zostało do końca przewyciężone. Wywiera ono jeszcze określony wpływ na postawę części społeczeństwa, a zwłaszcza na pewne kręgi inteligencji, której mentalność wciąż nie jest wolna od tradycyjnego poczucia dystansu wobec mas pracujących. Dziedzictwo to w niektórych środowiskach znajduje wyraz w reliktach nacjonalistycznych, w czołobitności wobec Zachodu i mieszczańskiego stylu życia, w egoizmie i sobkostwie, w dą-

zeniu do łatwego urządzania się kosztem społeczeństwa, w anarchistycznym stosunku do władzy, w braku dyscypliny społecznej i państwowej. To zaplecze rewizjonizmu odradza się i reprodukuje pod naciskiem systemu kapitalistycznego, który wszelkimi środkami udziela poparcia wewnętrznym siłom antysocjalistycznym.

Zwalczanie rewizjonizmu i innych sił antysocjalistycznych pozostaje jednym z naczelných zadań partii. Wymaga ono przede wszystkim wychowywania szeregów partyjnych w duchu wierności zasadom marksizmu-leninizmu i nieustannej pracy nad krzewieniem w całym społeczeństwie świadomości socjalistycznej, patriotyzmu i internacjonalizmu.

2. Organizatorem zbiorowego wysiłku nad podnoszeniem dobrobytu i kultury mas pracujących jest państwo ludowe. Stoi ono na straży zdobywcy ludu pracującego, jego praw i wolności.

Nasze państwo realizuje zasady demokracji socjalistycznej, która jest formą dyktatury proletariatu.

Podstawą socjalistycznej demokracji jest sprawowanie władzy państwowej przez masy pracujące na czele z klasą robotniczą, uspołecznienie środków produkcji, prowadzenie gospodarki planowej. Władza ludu i społeczna własność środków produkcji znoszą możliwość wyzysku człowieka przez człowieka. Demokracja społeczno-ekonomiczna zapewnia sprawiedliwy podział dochodu narodowego, pełne zatrudnienie, rosnący zakres świadczeń socjalnych oraz wprowadza socjalistyczną zasadę podziału według pracy. Znosi ona stopniowo różnice klasowe i społeczne między ludźmi pracy, a zarazem umożliwia coraz szerszy, efektywny, a nie tylko formalny udział klasy robotniczej i mas pracujących w zarządzaniu i kontroli gospodarki narodowej.

Zadaniem partii jest stałe umacnianie ludowego państwa i jego autorytetu w społeczeństwie, ulepszenie mechanizmu demokracji socjalistycznej, zwiększanie roli i wpływu organów przedstawicielskich — Sejmu i rad narodowych, rozszerzanie bezpośredniego udziału klasy robotniczej i mas pracujących w życiu politycznym i społecznym kraju oraz w zarządzaniu gospodarką narodową. (...)

Partia przywiązuje szczególną wagę do dyskusji i krytyki społecznej, w procesie podejmowania i realizacji uchwał, dotyczących polityki państwa.

Organizacje partyjne, społeczne i młodzieżowe powinny troszczyć się o rozwój i skuteczność krytyki społecznej, wykorzystując w tym celu sesje rad narodowych, konferencje samorządu robotniczego i inne formy demokracji socjalistycznej. Trzeba konsekwentnie przeciwdziałać próbom tłumienia krytyki i niereagowania na nią osób na kierowniczych stanowiskach. Szczególnie ostro powinny być zwalczane wszelkie prze-

jawy dygnitarstwa, bezdusności, protekcjonizmu i wykorzystywania kierowniczych stanowisk dla korzyści osobistych. Wielką wagę posiada krytyka prasowa, której musi przyświecać troska o dobro ogólne, gruntowna znajomość sprawy i wnikliwość, zwłaszcza w wypadkach krytyki imiennej. Krytyka nie może przekreślać dorobku kolektywu ani jednostki, powinna zaś pobudzać do twórczego działania.

Jedną z węzłowych przesłanek i gwarancji rozwoju demokracji socjalistycznej jest umacnianie dyscypliny społecznej i praworządności socjalistycznej. Chodzi o to, aby prawo było przestrzegane zarówno przez wszystkie organa państwowe oraz instytucje i organa społeczne, jak i przez ogół obywateli.

Skuteczna walka z naruszaniem prawa, z przestępczością powinna iść w parze z likwidacją tolerancji wobec wszelkich przejawów łamania społecznej dyscypliny, niegospodarności, niedbalstwa i marnotrawstwa.

Należy dążyć do dalszego ograniczania przestępczości i jej społecznych skutków, doskonalić metody badania przyczyn oraz źródeł jej powstawania w naszym społeczeństwie i sposobów ich usuwania, oprzeć walkę z wszelkimi naruszeniami prawa o koordynowany wysiłek zainteresowanych organów państwa i organizacji społecznych.

Za zadanie wielkiej wagi społecznej uznać należy zapobieganie i przeciwdziałanie występującym wśród części młodzieży przejawom demoralizacji i przestępczości.

Należy rozwijać i umacniać udział społeczeństwa w ochronie praworządności i ładu społecznego poprzez różne formy inspekcji społecznej, sądy społeczne, komisje rozjemcze, kolegia karno-administracyjne oraz ORMO.

Organa państwowe, powołane do ochrony praworządności, porządku społecznego i bezpieczeństwa obywateli, powinny być otoczone szczególną troską partii. Należy przyspieszyć przebudowę naszego socjalistycznego systemu prawnego, a zwłaszcza kodyfikację jego podstawowych gałęzi i usprawnić procesy tworzenia praw tak, aby nie tylko nadążało ono za rozwojem społecznym, lecz i coraz lepiej odzwierciedlało aktualne i perspektywiczne potrzeby społeczne. (...)

3.

Partia stwarzać będzie warunki do zwiększenia udziału bezpartyjnych we współrzędzeniu. Jedynym kryterium oceny obywateli jest ich stosunek do ludowego państwa i zadań socjalistycznego budownictwa.

Partia przeciwstawia się podziałowi społeczeństwa według stosunku do religii; w realizacji programu budownictwa socjalistycznego w Polsce uczestniczą wierzący i niewierzący. (...)

. . . . .

V. Partia

1. Ideową przewodniczką klasy robotniczej i całego narodu, siłą kierowniczą państwa, siłą motoryczną budowy socjalizmu jest nasza partia — Polska Zjednoczona Partia Robotnicza.

Kierownicza rola partii w państwie i społeczeństwie jest podstawowym i niezbędnym warunkiem pomyślności socjalistycznego rozwoju kraju i efektywności naszego udziału w światowej walce socjalizmu z kapitalizmem.

Zjazd uznaje umacnianie kierowniczej roli partii w naszym systemie społeczno-państwowym za naczelne zadanie w dalszym rozwijaniu socjalistycznego budownictwa i demokracji socjalistycznej. Wymaga to skutecznego przewycięzania tak tendencji do zastępowania władzy i administracji w działalności instancji i organizacji partyjnych, jak i prób ograniczania roli partii wyłącznie do działalności wychowawczej i propagandy swoich idei.

. . . . .

4. Praca ideologiczna w szeregach partii nabiera obecnie szczególnego znaczenia. Wynika to z przesunięcia się punktu ciężkości w walce między systemem socjalistycznym a imperialistycznym na płaszczyznę ideologiczną. Walka toczy się głównie o postawę i świadomość ludzi. Na arenę życia społecznego i partyjnego naszego kraju wkroczyło młode pokolenie, nie znające kapitalizmu z własnej praktyki życiowej. Ideologiczne przygotowanie i polityczne zahartowanie jest konieczne, aby to pokolenie mogło mocniej związać się z ideologią socjalistyczną i uodpornić na propagandę imperialistyczną.

Tętno pracy ideologicznej winno odpowiadać potrzebom obecnego etapu walki politycznej z siłami prawicy społecznej, rewizjonizmu i nacjonalizmu oraz potrzebom wychowania szeregów członkowskich partii w duchu marksizmu-leninizmu. Realizacja tego zadania wymaga przewycięzania występujących niedostatków pracy ideologicznej, tak w dziedzinie propagowania idei socjalistycznych, jak i w prowadzeniu ofensywnej walki z przeciwnikami socjalizmu. Działalność ideologiczna partii powinna jasno kreślić przed społeczeństwem perspektywę socjalizmu, krzewić przekonanie o jego wyższości nad kapitalizmem. (...)

. . . . .

6. Partia klasy robotniczej tylko wówczas może wypełnić swą misję dziejową w walce o socjalizm i komunizm, jeśli kieruje się w swojej działalności zasadami centralizmu demokratycznego i nie pozwala ich naruszać.

. . . . .

Centralizm demokratyczny reguluje całokształt wewnętrznego funkcjonowania organizmu partii i stwarza ramy jej ideowego życia. Przestrzeganie zasad centralizmu demokratycznego jest niezbędnym warunkiem jedności szeregów partii, jedności ideologicznej i celności politycznego działania. Nadrzędnym zadaniem instancji oraz organizacji partyjnych winno być zespalanie wszystkich sił partii w jednolitym i zdyscyplinowanym działaniu.

Drugą stroną zasady centralizmu demokratycznego — nierozdzielną od wymogu dyscypliny i jedności działania — jest głęboki demokratyzm w stosunkach wewnątrzpartyjnych.

Zjazd zaleca wszystkim instancjom i organizacjom partyjnym, aby w swej działalności stale miały na uwadze wzajemną więź centralizmu i demokracji wewnątrzpartyjnej, aby w walce o jedność działania całej partii skrupulatnie dbały o tworzenie warunków dla swobodnej wymiany i konfrontacji poglądów wewnątrz partii przed podjęciem odpowiednich decyzji, stwarzały odpowiedni klimat dla rozwoju rzeczowej krytyki, zapewniały każdemu członkowi partii aktywny udział w kształtowaniu i realizacji polityki partii i z całą siłą przeciwstawiały się próbom wykorzystania zasad centralizmu demokratycznego dla rozgrywek osobistych lub celów obcych ideologii i interesom partii.

Demokracja wewnątrzpartyjna zakłada swobodę krytyki. Pryncypialna, dyktowana rzetelną troską o sprawy partii oraz wolna od elementów osobistych rozgrywek krytyka stanowi w naszych warunkach niezwykle ważną i nieodzowną dźwignię postępu społecznego. Obowiązkiem wszystkich instancji i organizacji partyjnych jest troska o zapewnienie właściwej atmosfery dla konstruktywnej krytyki. Należy stanowczo i bezkompromisowo zwalczać wszelkie formy tłumienia krytyki, a z drugiej strony dbać, aby była ona możliwie trafnie ukierunkowana — to znaczy godziła w zjawiska rzeczywiście wymagające krytyki i potępienia. Partyjna krytyka nigdy nie może mieć na celu łamania charakterów i dyskredytowania człowieka. Jej celem musi być usunięcie negatywnych zjawisk, przeciwko którym jest skierowana. Partia, umożliwiając i popierając zdrową, konstruktywną krytykę, podejmuje jednocześnie bezkompromisową walkę polityczną z próbami wykorzystania swobody wypowiedzi dla dyskredytacji jej generalnej linii, szerzenia demagogii lub szkalowania ludzi. Wobec winnych takiego nadużywania swobody krytyki należy wyciągać surowe wnioski i demaskować ich postępowanie.

Przestrzeganie w życiu partii zasad centralizmu demokratycznego jest jednocześnie niezbędnym warunkiem kształtowania prawidłowych stosunków partii z szerokimi masami bezpartyjnych, sprawowania przez partię jej kierowniczej roli w budownictwie socjalizmu. Tę kierowniczą

funkcję spełnia cała partia, wszystkie jej organizacje i wszyscy jej członkowie — każdy na swoim posterunku. Im skuteczniej każdy członek partii i każda organizacja partyjna będą krzewić w swoim otoczeniu zaufanie do polityki partii, organizować społeczny wysiłek i przeprowadzić w realizacji zadań budownictwa socjalistycznego, im usilniej będą zwalczać wszelkie antysocjalistyczne tendencje, tym skuteczniej partia spełniać będzie swą kierowniczą rolę.

7. Realizacja polityki partii, jej więź z masami oparta na wzajemnym szacunku i zaufaniu zależy w ogromnej mierze od ideowości i ofiarności kadr partyjnych. (...)

W polityce kadrowej przy wysuwaniu na stanowiska kierownicze należy ściśle przestrzegać zasady nierozdzielności kryteriów ideowo-politycznych i zawodowych. Polityka kadrowa wymaga wnikliwego stosunku do każdej indywidualnej sprawy. Każda błędna, pochopna, niesprawiedliwa decyzja w tej dziedzinie podważa zaufanie do partii. Instancje partyjne powinny mieć na uwadze, aby prowadzona przez nie polityka kadrowa stwarzała warunki dla pełnego wykorzystania uzdolnień i sił twórczych wszystkich ludzi oddanych sprawie socjalizmu w Polsce — zarówno członków partii, jak i bezpartyjnych. Polityka kadrowa musi być prowadzona pod kątem rosnących zadań i potrzeb jakie tworzy rozwój naszego kraju.

Należy zastępować ludzi niedojrzałych pod względem politycznym czy zawodowym ludźmi wyróżniającymi się, lepiej przygotowanymi, posiadającymi wyższe kwalifikacje. Warunkiem prawidłowej polityki kadrowej jest tworzenie rezerwy kadrowej na wszystkich szczeblach.

Prawidłowa polityka kadrowa wymaga systematycznej oceny kadr kierowniczych, ich postawy moralno-politycznej i wyników w pracy. Należy przy tym brać pod uwagę opinie organizacji i instancji partyjnej, jak i opinie zwierzchników. Należy również ściśle przestrzegać zasady, aby sporządzane okresowo oceny stanowiły element pracy wychowawczej z pracownikami i były udostępnione zainteresowanym. Zwiększa to odpowiedzialność instancji partyjnych za właściwą politykę kadrową. (...)"